

Pomembne institucije

- **Pobiranje javnih prihodkov:** DURS, CURS, MF- direktorat za sistem davčnih, carinskih in drugih javnih prihodkov.
- **Priprava proračuna:** MF- direktorat za proračun, UMAR, neposredni proračunski uporabniki, občine(občinska uprava in župan)
- **Sprejem proračuna:** Parlament, občinski svet

JAVNI PRIHODKI

Med javne prihodke štejemo davčne in nedavčne prihodke, kapitalske prihodke in prejete donacije in transfere. Največji delež med njimi imajo davčni prihodki in sicer kar cca 90%.

Davčni prihodki pa so sestavljeni iz:

- Davka na dohodek in dobiček
- Prispevka za socialno varnost
- Davki na plač. Listo in delovno silo
- Davki na premoženje
- Davki na blago in storitev
- Davki na mednarodne transakcije

OBČINSKI PRIHODKI

Davčni, nedavčni, kapitalski, donacije, transferi, zadolževanje. Največji delež med njimi imajo davčni.

INSTITUCIJE IN NJIHOVE NALOGE

DURS(naloge)-pobiranje, evidentiranje, izterjava in nadzor nad večino davčnih prihodkov, ter register davčnih zavezancev.

DURS(cestava)generalni urad, davčni urad in posebni davčni urad.

CURS(naloge) pobiranje, evidentiranje, izterjava in nadzor nad pobiranjem trošarin, izvoznih in uvoznih dajatev, okoljskih dajatev, vodenje registra zavezancev, izvajanje ukrepov, izvajanje ukrepov zunanjetrgovinske in skupne kmetijske politike

CURS(cestava) generalni urad in 10 carinskih uradov.

DIREKTORAT ZA JAVNO PREMOŽENJE

Sestavljen iz 4 sektorjev, za javne prihodke je pomemben sektor za upravljanje javnega premoženja in nadzor nad zadolževanjem javnega sektorja.

Njegove naloge pa so:

- Pridobivanje, prodaja ali zamenjava delnic in deležev države v gospodarskih družbah,
- Statusno preoblikovanje pravnih oseb v lasti države,
- Zastopanje interesov države na skupščinah, gospodarskih družb ali nadzornih svetih,
- Spremljanje poslovanja pravnih oseb, ki so v delni, večinski ali celotni lasti države,
- Vodenje baze podatkov o finančnem premoženju RS za poslovne potrebe Vlade RS.

Pomembni davčni pojmi

Davčna oprostitve: davka ni potrebno plačati ali pa nisi zavezanec za plačilo

Davčni izdatki: izguba potencialnih proračunskih prihodkov zaradi olajšav, nižjih stopenj, oprositev. Predstavljajo izpad dohodka v proračunu zaradi uveljavljanja olajšav davčnih zavezancev.

Negativni davek:kadar govorimo o negativnih davkih, mislimo predvsem na prenos dohodka iz javnega v zasebni sektor. to so transferi iz proračuna

Davčna utaja ali evazija: je nezakonito izogibanje plačilu davka. Pojavlja se lahko v več oblikah npr: prijavljanje nižjega zneska, uveljavljanje olajšav.

Davčno izogibanje: je zakonito izogibanje plačilu davka. Primer zakonitega izogibanja je npr. v primeru, ko se kot zavezanci za dohodnino odločimo za nakup, ki predstavlja nadstandardno olajšavo pri dohodnini.

Davčno prevajevanje: davčni zavezanci se različno prilagajajo uvedbi davka in imajo različne pogoje optimiranja davčne obveze. Prevajevanje se lahko opravi naprej ali nazaj. Naprej se opravi na končne uporabnike, nazaj pa na proizvodne dejavnike.

Davčni nadzor: deli se na davčno kontrolo, davčno inšpiciranje ter davčno preiskavo. Davčna kontrola se izvaja v prostorih davčnega urada(preverjanje).Davčno inšpiciranje praviloma poteka v prostorih davčnih zavezancev. Davčna preiskava pa je posebna oblika dela davčnega organa in obsega predvsem zbiranje podatkov in informacij.

KLASIFIKACIJA DAVKOV

- Glede na davčno osnovo,
- Neposredni in posredni,
- Subjektivni in objektivni,
- Splošni in selektivni

NAČELA DOBREGA DAVČNEGA SISTEMA

Ekonomska učinkovitost: poseganje v ekonomske odločitve naj bo čim manjše. Pobiranje davkov je že po svoji naravi poseganje v ekonomske odločitve, saj gre za odvzem realnega dohodka, ki posameznikom omogoča kupovanje dobrin. Vendar pa naj bi bilo to poseganje čim manjše.

Pravičnost: davčno breme mora biti enakomerno porazdeljeno med davčnimi zavezanci, vsak zavezanec pa mora prispevati pravičen delež k financiranju države.

Administrativna enostavnost in transparentnost: to pomeni, da naj bodo davčni sistemi oblikovani tako, da bo imela državna uprava čim nižje stroške pri pobiranju, nadzoru in upravljanju z davki. Po drugi strani pa tudi zavezanci ne smejo imeti prevelikih stroškov.

Fleksibilnost:

Nezaželjene oblike davkov: kaskadni, na izvoz, na vmesne dobrine

2 DAVČNI NAČELI

- Načelo koristi: davčne zavezance je treba obdavčiti v skladu s koristmi, ki jih imajo od uporabe javnih dobrin
- Načelo ekonomske sposobnosti: davčni zavezanci morajo biti obdavčeni v skladu s svojo ekonomsko zmožnostjo plačila.

ZAPLETENOST DAVČNIH SISTEMOV

- Zgodovinski razlogi,

- Zagotavljanje pravičnosti,
- Davki in instrument politike,
- Čim manjše davčno utajevanje.

TEMELJNA ZAKONODAJA:

- Zds, ZDavP, Davčna zakonodaja, Pravo EU

NAČIN OBDAVČENJA OZIROMA POBIRANJE DAVKOV

- S samoobdavčitvijo, kar pomeni, da zavezanec na podlagi potrebnih evidenc sam obračuna in plača davčno obveznost.
- Na podlagi odločbe, kar pomeni, da davčni organ na podlagi davčne napovedi zavezanec ali z oceno, odmeri davek, zavezanec pa ga v zakonskem roku plača.
- Z davčnim odtegljajem, v tem primeru izplačevalec določenih dohodkov davek obračuna ter vplača potreben znesek davka v imenu zavezanca.

POMEMBNI DAVKI

DOHODNINA:

Zavezanci za plačilo dohodnine so rezidenti, ki prejemajo katerega koli od obdavčljivih dohodkov. Rezident pa je tisti, ki ima prijavljeno bivališče, tisti ki je bival 182 dni ali več.

Viri dohodnine

- Dohodek iz zaposlitve,
- Dohodek iz dejavnosti,
- Dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti,
- Dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice,
- Dohodek iz kapitala
- Drugi dohodki - so vsi tisti, ki niso opredeljeni kot neobdavčljivi

Olajšave:

Splošna olajšava: 2959,60 prizna se vsem razen vzdrževanim družinskim članom

Potem so še: olajšava za vzdrževane člane, študentska olajšava, olajšava za drugi steber, olajšava za upokojeince, olajšava za samostojne kulturne delavce.

Stopnje:

DAVEK NA IZPLAČANE PLAČE

Zavezanci so vse pravne in fizične osebe, ki izplačujejo plače in so zavezanci za plačilo prispevkov za socialno varnost. Davčna osnova je bruto plača davčne stošnje so progresivne in se giblje od 0 do 8,9% (0; 2,3; 4,7; 8,9) in gre za navadno progresijo. Davek se obračuna ob izplačilu plač in plača v šestih dneh po izplačilu. Velja torej sistem samoobdavčitve.

DDPO-DAVEK OD DOHODKA PRAVNIH OSEB

Klasifikacija sistemov:

Klasični sistem: družba in njen lastnik sta popolnoma ločena zavezanca, dobiček je v celoti obdavčen na ravni podjetja, dividenda pa v celoti pri posamezniku.

Sistemi, ki na ravni podjetja lajšajo dvojno obdavčevanje:

- Sistem različnih davčnih stopenj - v tem primeru je znesek dobička namenjen dividendam, obdavčen z drugačno davčno stopnjo.
- Sistem znižanja osnove - za določen odstotek izplačanih dividend se zniža davčna stopnja.

Sistemi, ki na ravni posameznika lajšajo dvojno obdavčevanje

- Sistem vračanja davka družbe ali imputacijski sistem - vsaj del plačanega davka od dobička družbe je olajšava pri obdavčitvi dividend, ki so bile izplačane lastniku. Družba plača davek po zakonski stopnji, olajšavo pa uveljavlja lastnik pri davčni napovedi. Ločimo pa polno in delno vračunavanje
- Cedularni sistem-olajšava je v obliki odbitka osnove za prejemnika dividend

Sistemi, ki popolnoma odpravljajo dvojno obdavčenje:

- Na strani podjetja: razdeljeni dobički niso predmet dvojne obdavčitve. Podjetje ne plačuje davka od dohodka pravnih oseb za razdeljeni dobiček.
- Na strani posameznika-sistem popolne integracije: celotni davek, plačan s strani družbe, je enak znižanju davka, ki ga je deležen posameznik.

Zavezanec za davek od dohodka pravnih oseb je pravna oseba domačega in tujega prava. Zavezanec, ki je rezident Slovenije je zavezanec za davek od vseh dohodkov, ki imajo vir v sloveniji in zunaj nje, nerezident pa za dohodke, ki imajo vir v Sloveniji.

Oproščeni plačila so RS, lokalne skupnosti in Banka Slovenije.

Davčna osnova je dobiček, to je presežek prihodkov nad odhodki, dosežen v posameznem koledarskem letu. Pri tem se upoštevajo samo davčni priznani prihodki in odhodki, ki niso nujno enaki tistim v bilanci poslovnega izida.

Olajšave:

- 20% za vlaganja v notranje raziskovalno-razvojne dejavnosti in za v nakup raziskovalno-razvojnih storitev
- 50-70% olajšava za zaposlovanje invalidov
- 20% olajšava za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju
- Olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje
- Olajšave za donacije

Davčna stopnja je 20%, izjemoma je lahko tudi 0.

Način obdavčevanje: DDPO se obračunava in plača po sistemu samoobdavčitve

DAVEK NA DODANO VREDNOST

Zavezanci

Zavezanci so vse pravne in fizične osebe, ki kjerkoli neodvisno opravljajo ekonomsko dejavnost ali neodvisno pridobivajo prihodke od premoženja in premoženjskih pravic (avtorski honorar, najemnine..) ter hkrati bruto promet v zadnjih 12 mesecih doseže 25.000 €.

Prav tako so zavezanci za DDV kmetje, kateri katastrski dohodek presega 7.500 €. Pri malih kmetjih je možen tudi status kmetov pavšalistov, ki imajo pravico do pavšalnega nadomestila vstopnega DDV. Njihovi kupci, ki so zavezanci za DDV, ob nakupu poleg cene plačajo še pavšalno nadomestilo po 4-odstotni stopnji.

Z vstopom Slovenije v EU so postali zavezanci še:

- Tuje osebe, če prodajo zavezancem v Sloveniji, nezavezancem v Sloveniji v vrednosti nad 35.000 eur³, ter tiste tuje osebe, ki pridobivajo blago iz EU s Sloveniji za transakcije zunaj Slovenije. Tuje osebe lahko namesto registracija izberejo davčnega zastopnika.
- Mali zavezanci, ki pridobivajo blago iz EU v vrednosti nad 10.000 EUR ali trošarinske izdelke
- Začasni zavezanci, ki prodajo novo prevozno sredstvo v EU nezavezancu oz. kupec novega motomega vozila iz EU

Vsi zavezanci prejmejo identifikacijsko številko, ki je sestavljena iz predpone SI in davčne številke. Identifikacijsko številko je treba navajati pri vseh transakcijah. Na računu morata biti navedeni identifikacijska številka kupca in dobavitelja.

Davčna osnova

Je plačilo, ki ga davčni zavezanec prejme od opravljenega prometa blaga ali storitev. Velja torej načelo nastanka dogodka, obveznost pa nastane ob izdaji računa oz. v osmih dneh od prodaje izdelka ali storitve, ne glede na to, ali je zavezanec dobil dobavo plačano ali ne. V davčno osnovo se poleg cene prištevajo tudi dajatve, povezane z določenim blagom: trošerine, uvozne dajatve, takse ter davek na motorna vozila.

Davčna stopnja

Je 20% in velja za vse blago in storitve, ki niso obdavčeni po znižani davčni stopnji. Znižana davčna stopnja velja predvsem za nekatere nujne življenjske potrebščine in znaša 8,5 %

Poznamo tudi stopnjo 0 % pri kateri ima zavezanec pravico do povrnitve vstopnega davka. Stopnja 0% se uporablja ob izvozu v države, ki niso članice EU in za dobave blaga in storitev zavezancem v državah članicah EU.

Oprostitve

Oprostitve plačila DDV se ponavadi nanašajo na določen proizvod ali storitev. To pomeni, da zavezanec ob prodaji takega blaga ali storitve ne obračuna DDV. Izvzet iz sistema pomeni, da pravni ali fizični osebi ni treba zaračunavati in plačati DDV. Oprostitve in izvzetej veljajo predvsem zaradi vsebinskih, socialnih in administrativnih razlogov. Večinoma so oproščene zdravstvene storitve, storitve dobrotelčnih ustanov, šolsko in univerzitetno izobraževanje finančne in zavarovalne storitve itd. če zavezanec prodaja oproščeno blago ali storitev, ne sme pri obračunu davka odšteti vstopnega davka za nabave, povezane s to skupino blaga ali storitve. To pomeni da ga davki, plačani ob nabavi, v celoti bremenijo.

Način obdavčevanja

TROŠERINE

Zavezanec

Za plačilo trošarine je proizvajalec ali uvoznik trošarinskega izdelka ter imetnik trošarinskega dovoljenja carinskega organa, da v trošarinskem skladišču lahko proizvaja, skladišči, prejema ipd. trošarinske izdelke. Zavezanec za trošarino na energente, električno energijo in premog je poleg navedenih tudi trgovec na debelo z električno energijo in premogom. Z vstopom v EU se kot zavezanci pojavljajo še nepooblaščen in pooblaščen prejemniki ter davčni zastopniki, ki upoštevajo trošarinske izdelke.

Mali zavezanci za trošarine:

- Mali zavezanci vina je fizična oseba, ki ima v lasti ali uporabi 0,5 do 20 hektarjev vinograda in opremo za proizvodnjo vina ter prideluje vino iz lastnega pridelka grozdja, pri tem pa letna proizvodnja ne presega 100.000 litrov vina. Oprostitve plačila trošarine velja za tisti del proizvodnje vina, ki je namenjen lastni porabi.
- Mali zavezanci žganja je fizična oseba, ki ima v lasti ali uporabiti kotel za kuhanje žganja s prostornino 40 litrov ali več in letno ne proizvaja več kot 500 litrov žganja. Ti zavezanci plačujejo pavšalni znesek trošarine, in sicer 12,5 €, če je prostornina med 400 in 100 litrov ali 25 €, če je prostornina kotla nad 100 litrov

Davčna osnova

- Za alkohol in alkoholne pijače: vsebnost alkohola v posamezni pijači. Vsebnina alkohola je določena z volumenskim odstotkom alkohola pri temperaturi 20 stopinj. Pri vinu, vmesnih pijačah je osnova 1 hektoliter
- Za tobačne izdelke: 1000 kosov in drobnoprodajna cena oz. kilogram izdelka. Kot smo že omenili, je pri tobačnih izdelkih osnova določena s količino in vrednostjo
- Za energente: liter in gigajoul kalorične vrednosti
- Za električno energijo: 1 megavatna ura

Davčna stopnja

So določene v zneskih za vsako posamezno skupino trošarinskega izdelka. Pri nekaterih energentih je znesek trošarine odvisen le pri tobačnih izdelkih, in sicer kot odstotek od maloprodajne cene. V tem primeru se trošarinska obveznost izračuna kot vsota med zneska in stopnja. Nekateri trošarinski izdelki imajo določen tudi znesek 0 €.

Način obdavčitve – samoobdavčitev

Davek na premoženje

DAVEK NA PREMOŽENJE

Je občinski davek

1. davek od premoženja
2. davek na motorna plovila
3. nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča – NUSZ
4. davek na promet nepremičnin in davek na promet vrednostnih papirjev
5. koncesijske dajatve od iger na srečo
6. davek na dediščine in darila

DRUGI DAVKI

- DAVEK OD IGER NA SREČO

Zavezanci

Je prireditelj klasičnih in posebnih iger na srečo.

Klasične igre na srečo je davčna osnova razlika med vrednostjo vplačila in vrednost izplačila dobitka. Pri trajnih klasičnih igrah je davčna osnova vrednost vplačila, zmanjšana za odstotek s pravili predvidenega sklada za dobitke. Davčna stopnja je 5%

Pri posebnih iger na srečo je davčna osnova vrednost vplačila za udeležbo pri igri, zmanjšana za vrednost izplačanih dobitkov. Davčna osnova znaša 18%.

Zavezanci sami mesečno obračunajo in plačajo na podlagi vseh vplačil in izplačil. Pri klasičnih igrah na srečo je poleg mesečnih obračunov potreben še letni obračun davka.

- DAVEK NA DOBITEK OD IGER NA SREČO

Zavezanec je občan ali tuj državljan, ki v Sloveniji zadene dobiček. Davčna osnova je vrednost dobitka. Davčna stopnja je proporcionalna in sicer 15%. Obračun davka opravlja prireditelj igre, ki ga tudi odtegne pri plačilu dobitka.

- DAVEK NA MOTORNA VOZILA
- DAVEK NA ZAVAROVALNE POSLE

DRUGI DAVČNI PRIHODKI

OKOLJSKE DAJATVE

- Takse za obremenjevanje voda
- Takse za obremenjevanje zraka
- Takse za odlaganje odpadkov
- Takse zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin
- Obveznost prevzemanja odpadnih baterij in akumulatorjev
- Pristojbina za predelavo izrabljenih motornih vozil
- Dajatev zaradi starih bremen odpadne električne in elektronske opreme (začelo se je obračunavati 1.4.2006)
- Dajatve zaradi onesnaževanja okolja z odpadno embalažo (od 1.4.2006)
- Dajatve zaradi onesnaževanja okolja z izgubljenimi gumami (od 1.4.2006)

PESPEVKI ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

Vrste:

- pokojninsko in invalidski prispevki
- zdravstveni prispevki
- prispevki za porodniško varstvo
- zaposlovalni prispevki

davčna stopnja:

delavci: 22,1

delodajalec: 16,1

zavezanci

- samozaposleni: plačujejo prispevke od zavarovalne osnove, ki je določena glede na ustvarjeni dobiček v katerem niso upoštevani prispevki za obvezno zavarovanje ter znižanja in povečanja osnove, ki so urejena z dohodnino. Pri določitvi bruto zavarovalne osnove se upošteva povprečna in minimalna plača. Samozaposleni in kmetje tako plačujejo prispevke iz zavarovalne osnove po stopnjah, ki jih plačujejo delavci, od zavarovalne osnove pa po delodajalčevih stopnjah.
- Zavarovancem, ki ne prejemajo dohodkov in so vključeni v sistem socialnega zavarovanja, se bruto zavarovalne osnove določi glede na podatke o povprečna in minimalna plač. Obračunavanje prispevkov je določeno na enak način kot pri samozaposlenih iz zavarovalne osnove po stopnjah, ki jih plačujejo delavci, od zavarovalne osnove pa po delodajalčevih stopnjah.

Tako za samozaposlene kot za zavarovance, ki nimajo plač, je določena najvišja zavarovalna osnova

- Posebne skupine zavarovancev: kot so npr: študentje, ki opravljajo delo prek študentskih servisov ali zavarovanec, ki opravlja dela popoldanske obrti itd. mora plačati dva prispevka, povezana s socialnim zavarovanjem. Ti zavarovanci plačujejo prispevke za primer invalidnosti, telesne okvare ali smrti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, ter prispevek za zdravstveno zavarovanje. Za te zavezance je prispevna stopnja določena v letnem pavšalnem znesku, ki se revalorizira vsako leto.

Davčna osnova

Osnova za vse prispevke je enaka in odvisna od tega, kdo plača prispevke. Osnova predstavlja bruto prejemke, in sicer so to plače, stimulacije, bonitete, nagrade. Delavci plačujejo prispevke iz bruto prejemkov, delodajalci pa na bruto prejemke.

NEDAVČNI PRIHODKI (tabela skripta 9)

Nedavčni prihodki vsebujejo prihodke od različnih taks, pristojbin, sredstev od prodaje državnega premoženja, dobička javnega podjetja. Njihova značilnost je da niso prisilna, ampak prostovoljna dajatev, država pa neposredno ponudi svojo storitev. Veliko teoretikov opozarja, da je plačevanje nedavčnih prihodkov dosti bolj pravična dajatev, saj državljani vedo, kaj so plačali, poleg tega plačaš za storitev, ki jo potrebuješ. Med nedavčne prihodke uvrščamo še donacije mednarodnih organizacij, donacije EU.

- Premoženje države
  - stvarna: premoženje in nepremičnine v državni lasti.
  - Finančno denarna sredstva, terjatve, dolžniški vrednostni papirji in delnice in deleži na kapitalu pravnih oseb in druge naložbe v pravne posle (kapitalske naložbe)
- Najpomembnejši del premoženja
  - nepremičnine (38,3%)
  - dolgoročne kapitalske naložbe (21,2%)
  - terjatve za sredstva, dana v upravljanje (16,3%)

PRIDOBIVANJE KAPITALSKIH NALOŽB

- iz naslova dedovanja po pokojnikih brez dedičev in pokojnikih, katerih dedičev so se odpovedali dediščini

- od javnih zavodov, katere ustanoviteljica je Republika Slovenija (Javni zavodi in agencije, katerih ustanovitelj je država oz. občina ne smejo odplačano pridobivati kapitalskih naložb)
- iz naslova konverzij terjatev v kapital dolžnikov in
- z nakupom, če so za to zagotovljena proračunska sredstva in se s tem zaščitijo nacionalni interesi.

JAVNI ODHODKI

- struktura javnih odhodkov
  - javni odhodki; javna naročila in državna pomoč
  - javni dolg in deficita (poroštvo)
  - klasifikacija odhodkov (državni in občinski proračun)
- javni izdatki predstavljajo vsoto porabe in transferov javnega sektorja
  - javne izdatke delimo na:
    - javno porabo: v to skupino uvrščamo vso tekočo porabo javnega sektorja in investicijsko porabo
    - transfere predvsem socialni transferi in subvencije gospodarstva

tabela Struktura javnega odhodkov (str 10)

JAVNA NAROČILA

- Institucije: sektor za javna naročila, gospodarske javne službe in koncesije v okviru direktorata za javno premoženje
- Osnoven naloge:
  - Pripravlja predpise s področja javnih naročil, koncesij, javno zasebnega partnerstva in regulacije gospodarskih javnih služb
  - Usklajuje Slovenke predpise s področja javnih naročil in koncesij z evropskim pravnim redom
 (prepisano iz interneta)
- Svetuje s področja javnih naročil in koncesij in regulacija sen
- usklajevanje slovenskih predpisov s področja javnega naročanja z evropskim pravnim redom,
- sistemsko spremljanje predpisov Evropskih skupnosti in Svetovne trgovinske organizacije s področja javnega naročanja,
- priprava gradiv za delovna telesa Evropske komisije in drugih evropskih institucij,
- priprava mnenj o vprašanih s področja javnega naročanja,
- pripravljane predpisov s področja javnega naročanja,
- skrb za organizacijo strokovnih izobraževanj, izvajanje preizkusov znanja s področja javnega naročanja in izdajanje potrdil o strokovnih znanjih s področja javnega naročanja,
- sodelovanje s tujimi institucijami in strokovnjaki na področju javnega naročanja,
- skrb za izdajanje in dostopnost strokovne literature,
- skrb za pripravo vzorčne razpisne dokumentacije za tipične vrste javnih naročil,
- skrb za dostopnost informacij o javnem naročanju v drugih državah in
- spremljanje izvajanja določb veljavnih zakonov s področja javnega naročanja in na njuni podlagi izdanih predpisov.

Pomen: racionalna upravljanje z javnimi prihodki

Načela javnih naročil:

- Gospodarnost in učinkovitost porabe javnih sredstev,

Naročnik mora z izvedbo javnega naročila in izborom ponudbe zagotoviti, da je poraba sredstev za naročnika najbolj gospodarna glede na namen javnega naročila in na predmet javnega naročila.

- Zagotavljanje konkurence med ponudniki,

Naročnik ne sme omejevati konkurence med ponudniki, zlasti ne sme omejevati možnih ponudnikov z neupravičeno uporabo omejitvenega postopka ali z uporabo diskriminatornih meril in mora pri tem ravnati skladno s predpisi o varstvu konkurence.

Pripravljalec razpisne dokumentacije ali njenih delov ne sme nastopati kot ponudnik ali kot podizvajalec in ne sme sodelovati s ponudnikom pri pripravi ponudbe.

Naročnik ne sme zahtevati od ponudnika, da pri izvedbi naročila zaposli določene podizvajalce, ali da izvede kakšen drug posel, kot na primer izvoz določenega blaga ali storitev, če s posebnim zakonom ali mednarodnim sporazumom ni določeno drugače. V tem primeru mora naročnik že v razpisni dokumentaciji navesti, da bo moral ponudnik zaposliti določeno število domačih podizvajalcev ali vključiti v izvedbo določeno vrednost ali količino blaga in storitev slovenskega porekla.

- Transparentnost porab e javnih sredstev

Sredstva se lahko porabijo le v okviru pogodbe in predmeta pogodbe, sklenjene na podlagi izvedenega postopka javnega naročila.

Postopki naročanja po tem zakonu so javni, kar se zagotavlja skozi objave javnih naročil na enotnem informacijskem portalu Urada za javna naročila in v uradnih glasilih. Vsakdo, ki ima ali je imel interes za dodelitev naročila, ima pravico pridobiti podatke o izvedenem postopku oddaje javnega naročila, v skladu s tem zakonom.

- Enakopravnost ponudnikov

Naročnik mora zagotoviti, da med ponudniki v vseh elementih in fazah postopka oddaje javnega naročila ni razlikovanja.

Naročnik mora zagotoviti, da ne ustvarja okoliščin, ki pomenijo krajevno, predmetno ali osebno diskriminacijo ponudnikov ali diskriminacijo, ki izvira iz klasifikacije dejavnosti, ki jo opravlja ponudnik.

Ugotavljanje izvora blaga ali storitev je dopustno v primerih in za tisti namen, ko tako določa posebni predpis.

Naročnik ne sme izločiti ponudbe samo zato, ker ima ponudnik sedež v državi, ki z Republiko Slovenijo nima sklenjenega sporazuma o enakopravni obravnavi domačih in tujih ponudnikov.

Če Republika Slovenija nima sklenjenega sporazuma iz prejšnjega odstavka tega člena, sme naročnik v primeru naročanja na vodnem, energetskem, transportnem in telekomunikacijskem področju dodeliti javno naročilo domačemu ponudniku skladno z določili tega zakona.

Pri javnih naročilih so naročniki obvezno:

- Neposredni in posredni proračunski uporabniki
- Pravne osebe katerih ustanovitelj je NPU ali PPU
- Javna podjetja in povezane družbe

Javna naročila-faze postopka

- predhodno informativno obvestilo, če je to primerno
- skel o začetku postopka
- priprava razpisne dokumentacije
- objava obvestila o javnem naročilu

- predložitev in odpiranje ponudb
- pregled in ocenjevanje ponudb
- odločitev o oddaji javnega naročila
- objava obvestila o oddaji javnega naročila

izbira pri javnem naročilu

Ekonomsko najugodnejša ponudba, ki je kombinacija elementov:

- cena
- datum dobave
- tekoči stroški
- stroškovna učinkovitost
- kakovost
- garancijska doba,

državna pomoč

Je ukrep, s katerim država posega na trg in zagotavlja finančne ugodnosti podjetjem, ki jih le-ta v običajnem toku ne bi porabila. Temelji na doslednjem upoštevanju pravil konkurenčnega prava EU, katerih pomemben del so tudi pravila o državnih pomočeh.

Kategorije pomoči

- varstvo okolja
- reševanje in prestrukturiranje
- majhna in osrednje velika podjetja
- raziskave in razvoj
- zaposlovanje in usposabljanje
- kultura

Splošna pravila dodeljevanja državnih pomoči

Nanašajo se na:

- kapitalske naložbe države
- finančne transfere javnim podjetjem
- državna poročstva
- prodaja stvarnega državnega premoženja
- zavarovanje izvoznih kreditov
- in na tvegan kapital

instrumenti državne pomoči:

- dotacije
- krediti pod ugodnimi pogoji
- garancije
- razlika med PC premoženja države in njegovo tržno vrednostjo
- odpis dolgov,
- davčne olajšave
- zmanjšanje prispevkov za obvezno socialno zavarovanje

Institucija državne pomoči

Institucija je: sektor za spremljanje državnih pomoči in zajema naslednje dejavnosti:

- nadzor nad dodeljevanjem pomoči,
- sistematično spremljanje državne pomoči
- skladnost pravil EU

socialno varstvo:

Gre za preprečevanje in reševanje socialne problematike družinam in posameznikom. Pojem socialno varstvo pa je potrebno ločiti od pojma socialno zavarovanje, ki pomeni sheme, katerih namen je zagotoviti socialno in ekonomsko varnost.

Transferi iz proračuna države in občin:

Otroški dodatek, dodatek za nego otroka, dodatek za veliko družino, pomoč ob rojstvu otroka, starševski dodatek, rejnine, prejemki vojnih invalidov in vojnih veteranov republiške štípendije, zoisove štípendije, kadrovsek štípendije

Transferi ZPIZ in ZZZS

- Varstveni dodatek k pokojninam
- Dodatek za pomoč in postrežbo
- Invalidnine, preživnine, državne pokojnine
- Nadomestilo plače za čas bolezni

Problematika transferjev

- Past revščine in past nezaposlenosti: nastane zaradi visokih davčnih stopenj za zaslužene dohodke, ki zmanjšujejo socialno pomoč.
- Past nezaposlenosti: v letu 2005= 93% (najvišja v EU), povprečje EU25=75,46%

(Tabela str 14)

Javni dolg deficit

- Javnofinančni primanjkljaj oz. fiksni deficit: opredelimo kot negativno razliko med javnofinančnimi prihodki in odhodki.
- Javni dolg: definiramo kot obveznosti javnega in zasebnega sektorja za katere jamči država

Javni dolg- institucija

- Sektor za upravljanje z dolgom državnega proračuna skrbi za:
- zadolževanje za potrebe izvrševanja državnega proračuna
- upravljanje z dolgom državnega proračuna
- servisiranje obveznosti državnega proračuna iz naslova dolga
- poročanje o stanju in strukturi državnega dolga domači javnosti kakor tudi evropskim in mednarodnim institucijam

javni dolg- upravljanje

- zagotovitev financiranja izvrševanja proračuna
- minimizacija stroškov financiranja
- zagotovitev stalnega, zanesljivega dostopa do virov financiranja dolga
- zniževanje izpostavljenost tržnega in makroekonomskega tveganja

vir financiranja fiksalnega deficita

domača zadolževanje

- neto posojila domačega zasebnega sektorja
- posojila centralne banke; načeloma je ta vir financiran zgolj teoretičen
- prisilno posojanje prebivalstva

zadolževanje v tujini

- posojila tujih fizičnih in pravnih oseb
- posojila mednarodnih institucij

(tabela str 15)

Strukture javnega dolga

- Po upniku:
- zunanji
- notranji (78,8%)
- po instrumentu
- obveznice (92,7% dolga)
- krediti (7,2% dolga)
- poročstva, potencialni dolg (10%BDP)

Poroštva v letu 2006

- v letu 2006 izdanih 8 državnih poroštev v skupni višini 219,5mrd. SIT- od tega 6 novih
- plačanih je bilo 997,2 mio SIT iz naslova poroštenih obveznosti

Klasifikacija odhodkov (državni in občinski proračun)

- Institucionalna: po uporabnikih
- Ekonomska
- Namenska ali funkcionalna
- Programska- funkcionalna

Ekonomska klasifikacija odhodkov

- Tekoči odhodki (plača in prispevki, materialni stroški, plača obvesti za dolg in rezerve)
- Tekoči transferji (subvencije, posameznikom in gospodarstvu, javnim zavodom, neprofitnim organizacijam, občinam in v tujini)
- Kapitalski oz. investicijski odhodki (npr. nakup osnovnih sredstev)
- Kapitalski in investicijski transferji
- Sredstva v EU proračun

Namenska razčlenitev

- 10 namenov po cogof klasifikacija (dobimo jo iz programsko funkcionalne klasifikacije z združevanjem postopkov):
- javna uprava
- Obramba
- javni red in varnost
- gospodarske dejavnosti
- varstvo okolja
- stanovanjska dejavnost in prostorski razvoj
- zdravstvo
- rekreacije, kultura in dejavnosti neprofitnih organizacij, društev, združenj in drugih institucij
- izobraževanje
- socialna varnost

Programsko – funkcionalna razčlenitev v RS: področja

- Politični sistem
- Ekonomska in fiskalna administracija
- Zunanja politika in mednarodna pomoč
- Skupne administrativne službe in splošne javne storitve
- Znanost in tehnološki
- Lokalna samouprava
- Obramba in ukrepi ob izrednih dogodkih
- Notranje zadeve in varnost

- Pravosodje
- Trg dela in delovni pogoji
- Kmetijsko, gospodarstvo in ribištvo
- Pridobivanje in distribucija energijskih surovin
- Promet, prometna infrastruktura in komunikacija
- Gospodarstvo
- Varovanje okolja in nevladne organizacije
- Kultura, šport in nevladne organizacije
- Izobraževanje
- Socialna varstvo
- Pokojninsko varstvo
- Servisiranje javnega dolga
- Intervencijski programi in obveznosti
- Prispevek v proračun EU

(Tabela 17)

Proračun

- Opredelitev proračuna
- Sestava proračuna + ciljno usmerjeni proračun
- Proračunsko poročanje – statistike
- Priprava, sprejemanje in izvajanje proračuna (državni in občinski), EZR
- Javno računovodstvo
- Nadzor

Opredelitev proračuna

- Proračun je temeljni finančni račun države/ občine/ JZ
- Odraža prioritete vlade in države /občine na gospodarskem, socialnem in razvojnem področju
- Proračun je politični, ekonomski in administrativni dokument
- V tehničnem smislu je proračun bilanca, v kateri se prikazujejo vsi prihodki in odhodki države

RS- proračuni 4 blagajn

- Državni proračun
- Občinski proračun
- ZPIZ
- ZZSZ
- Konsolidirana bilanca: medsebojne obveznosti in terjatve se pobotajo

Sestava proračuna- državni in občinski

- Splošni del (ekonomske klasifikacija):
  - bilanca prihodkov in odhodkov
    - tekoči del
    - investicijski del
- račun financiranja
- posebni del (programsko- funkcionalna klasifikacija) po uporabnikih, programih, podprogramih + obrazložitev porabe (cilji +kazalci)
- načrt razvojnih programov

(tabela str18)

NRP

- vsebuje dolgoročne investicije, skupaj z roki, porabo po letih
- usklajen mora biti z dokumenti dolgoročnega razvojnega načrtovanja
- izdelana mora biti dokumentacija
- projekt mora biti izvedljiv

kriteriji za izbiro projektov

- kazalci
  - interna stopnja donosa
  - neto sedanja vrednost
- razmerje koristi in stroškov
- stroškovna učinkovitost
- ocena tveganja priporočljiva

ciljno usmerjeni proračun oz. naravnost na rezultate

- obrazložitev finančnega načrta mora vsebovati: jasno definiranje cilji, z njimi povezane rezultate in kazalce doseganja → namen je ugotavljanje uspešnost
- poročanje: vsebuje doseganje rezultatov

Primer dobrin in slabih ciljev, kazalcev in rezultatov

- Dobro: MOP, GP 1502- zmanjševanje onesnaževanje kontrola in nadzor
- dolgoročni cilji: izboljševanje stanja okolja
  - cilji 1: povečevanje in obnova vodovodnega omrežja
  - kazalec: dolžina obnovljenega in novega omrežja (m)
  - zeleni rezultati: do 2013 221.194m

slabo npr. MŠŠ, GP 0303 mednarodna pomoč:

- cilji: organizacija in sofinanciranje aktivnosti, usmerjenih v prenos znanja za države v razvoju
- kazalnik: povečevanje števila aktivnosti; rezultat ni naveden

Proračunski proces v RS-zakonodaja

- Zakon o javnih financah (ZJF)
- Uredba o podlagah in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna
- Zakon o izvrševanju proračuna
- Zakon o financiranju občin
- Za proračune posrednih proračunskih uporabnikov je zakonska podlaga v področnih predpisih
- Proračunski priročnik

Proračunski dokumenti – priprava

- Proračunski memorandum (gospodarski kazalci in drugi napovedi - UMAR)
- Predlog proračuna (2 leti pred izvajanjem) z obrazložitvami ter cilji in kazalci za merjenje uspešnosti (zahteva k rezultatom usmerjenega proračuna) ter
  - finančni načrt (neposrednih) proračunskih uporabnikov
  - predlog prodaje državnega premoženja
  - predlogi finančnih načrtov ZPIZ in ZZS
  - v kolikor so zahtevki previsoki se lahko nižajo proporcionalno ali selektivno
- predlog spremembe in spremembe proračuna (1 leto pred izvajanjem)

proračunski dokumenti

- sprejem proračuna (pred letom izvajanja)
- poročilo o izvrševanju proračuna (v prvem polletju)
- rebalans proračuna- sprememba med izvajanjem (nove obveznosti, spremenjena gospodarska gibanja in njihov vpliv na prihodke in odhodke)
- zaključni račun (po koncu leta izvajanja)- kaže predvidene in realizirane prejemke in izdatke

(tabela str 20)

Etape razvoja v RS

- 1990-92 integralni proračun
- 1993-99: pravila za izvrševanje, klasifikacije prihodkov in odhodkov, uvedba zunanje nadzora
- 1999-ZJF: programska poraba, notranji nadzor, upravljanje s premoženjem in dolgom

Proračunski proces- država

- Vladna stopnja
- Parlamentarna stopnja
- Stopnja uresničevanja in izvajanja proračuna
- Nadzor

Vladna stopnja

- Prva proračunska seja vlade se prične do 25. maja
- osnutek proračunskega memoranduma
- globalni nominalni okvir izdatkov + ciljna višina primanjkljaja ali presežka za obdobje naslednjih štirih let in ciljno višino dolga države za to obdobje in
- države razvojne prioritete za proračunsko obdobje
- začne se usklajevanje med MF in predlagatelji finančnih načrtov o razrezu proračunskih izdatkov za leto t+1 in t+2
- druga proračunska seja vlade se prične do 15. junija: MF določi razrez proračunskih izdatkov za področja proračunske porabe do ravni glavnih programov in po predlagateljih finančnih načrtov
- do 20. septembra MF pripravi predlog v potrditev vlade

parlamentarna stopnja

- od oktobra do decembra
- prva obdelava proračun posamezna delovna telesa parlamenta
- sledi (najkasneje po enem mesecu) splošna razprava o tem ali nadaljevati postopek sprejemanja ali predlog zavrniti
- poslanci 10 dni čas, da vlagajo posamezne amandmaje
- vlada se opredeli o amandmajih in pripravi dopolnjen predlog
- glasovanje
- začasno financiranje: nepravočasna potrditev

zaključni račun proračuna (končno poročilo)

- prikazuje predvidene in izkazane prihodke in druge prejemke ter odhodke in druge izdatke za preteklo leto
- vključuje obrazložitev, ki vsebuje tudi poročila o doseženih siljih in rezultatih neposrednih uporabnikov
- vključuje tudi podatke iz bilance stanja ter pojasnilo odstopanj.

Potek sprejemanja občinskih proračunov

- Priprava
  - navodila za neposredne uporabnike
  - priprava predlogov uporabnikov (do 15.10)
  - usklajevanje proračuna med uporabniki (do 31.10)
- župan (30 dni po predložitvi državnega proračuna v parlament) predloži predlog občinskemu svetu- do 1.11
- do konca leta naj bi proračun potrditev občinski svet, ki tudi sprejme Odlok o proračunu občine

posebnosti financiranje občin

- davčni prihodki: davek na promet nepremičnin, davki od dobitkov od iger na srečo, NUSZ, davek na premoženje in plovila, davek na dediščine in darila+ glavarina- odstopljena dohodnina = $O_i * G_i * (0,3 + 0,7 * I_{ro})$
- finančna izravnava: razlika med primerno porabo občine in prihodki iz glavarine
 $PP_i = (0,61 + 0,13 * C_i + 0,06 * P_i + 0,16 * M_i + 0,04 * S_i) * P * O_i$

Zadolževanje občine

- V obsegu, ki skupaj z obstoječim stanjem dolgov ne presega 20% realiziranih prihodkov iz bilance prihodkov in dohodkov proračuna v letu pred letom zadolževanja brez prejetih donacij in transernih prihodkov (odplačilo dolga pa ne 5%)
- Za financiranje investicij na področju osnovnega šolstva, stanovanjske gradnje, oskrbe z vodo in javne infrastrukture za ravnanje o odpadno vodo ter investicij, ki so sofinancirane iz sredstev skladov Evropske unije, dodatno za 3% realiziranih prihodkov

Javno računovodstvo

- Namen je sistematično spremljanje transakcij PU zaradi (mferac)
  - Zakonitost
  - Transparentnost
  - Ekonomičnost
  - Smotnost
- Sprejem enotni kontni načrt za proračun

UJP IN EZR

Naloge UJP

- Izvajanje obdelave plačilnega prometa za proračunske uporabnike
- Vodenje registra proračunskih uporabnikov
- Izvajanje in evidentiranje javnofinančnih tokov
- Podpora zakladniškemu poslovanju na ravni države in na ravni občin ter
- Druge naloge določene z zakonskimi predpisi

Zakladnica in njem namen

- Zagotoviti, da se izdatki izvajajo glede na dospеле pogodbe obveznosti
- Zagotoviti pravičnost pobiranja prihodkov
- Minimizarati stroške poslovanja
- Sposojati si sredstva po najnižjih stroških
- Plačevati pravočasno
- Stalno usklajevati dospеле obveznosti in razpoložljivo likvidnost

EZP

- Združuje račune vseh PU
- Zagotavlja interno likvidnost javnega sektorja (interna konsolidacija)
- Upravlja z likvidnostnimi presežki- plasira prosta sredstva pri banki (aukcije)
- Sodelovanje z Banko Slovenije (vpliva na trgu kapitala, obrestne mere, itd)

Nadzor proračuna

Notranji nadzor (izvaja ga proračunski uporabnik)

- Zagotavlja izvajanje proračuna
- Doseganje ciljev
- Upoštevanje načel:
  - Zakonitost
  - Smotnost
  - Varovanja sredstev ter ugleda

Notranje revidiranje:

- Neodvisno in nepristransko dajanje zagotovil in svetovanja, namenjena povečevanju koristi in izobraževanju poslovanja

Nadzor proračuna

Centralni organ notranjega nadzora je

MF- Služba za nadzor proračuna

Naloge:

- Priprava in razvoj usmeritve za finančno poslovodenje in notranje kontrole ter usmeritve za notranje revidiranje
- Nadzor nad izvajanjem usmeritev
- Ugotavljanje in razširjanje najboljše prakse
- Analiziranje notranjega nadzora javnih financ
- Strokovna pomoč državnih notranjih revizorjem

Nadzor proračuna

- Proračunska inšpekcija:
  - Opravlja naloge inšpekcijskega nadzora, ki mu je dodeljen
  - Izdaja zapisnike, odločbe in sklepe v upravnem postopku
  - Obravnava prijave, pritožbe, sporočila in druge vloge

Zunanji nadzor

Računsko sodišče

- Revidira pravilnost in smotnost poslovanja uporabnikov javnega sredstva

STATISTIKA PRORAČUNA

Sistem proračuna

- SNA 1993: System of National Accounts
- GFS 2001: Government Finance Statistics 2001
- ESS 1995: European system of Accounts 1995
- IPSASs: international Public Sector Accounting

Namen

- Enotno poročanje glede na
  - Institucionalne sektorje
  - Namen porabe
  - Ekonomsko razčlenitev porabe
- Primerljivost